

Baýdenden Trampa Eýran bilen ýüzleşmek we Ysraýyla goldaw!

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Baýdenden Trampa Eýran bilen ýüzleşmek we Ysraýyla goldaw!

BAÝDENDEN TRAMPA EÝRAN BILEN ÝÜZLEŞMEK we YSRAÝYLA GOLDAW!

«Hizbullahyň» içinde ýer alan konfliktiniň iň bärki görkezijisi baş sekretar Hasan Nasrallanyň Aşura baýramy mynasybetli eden çykyşyndaky sözleridir. Şol çykyşda baş sekretaryň sesi aragatnaşyk liniýalaryny sarsdyryp biljek derejede ýaňlanýardы. Nasralla mundan öñ duşman Ysraýylyň Liwana çozmaga milt eden ýagdaýynda weýrançylyga we gorkunç netijelere uçrajakdygy haýbatyny atypdy. Şeýle-de Nasralla 1948-nji ýıldaky Nekbeden bәri ysraýyl goşunynyň tumşugyna kakyp gelen ýeke-täk güýjүň özüdigini öňe sürüpdi. 1967-nji ýylyň 5-nji iýunynda Kairde «Araplaryň sesi» radiosyndan seslenen Ahmet Said «Müsür goşunu Tel-Awiwe girdi» diýipdi.

Geçmişti ýatladan Nasralla raketa garşylygyndan başga bu aýdan sözlerini berjaý etmedi.

Günorta Liwanda 56 ilate nokat weýran boldy. Şol bir wagtyň özünde 109 müñden gowrak adam ýerinden-ýurdundan jyda düşdi. Ekin meýdanlary Ysraýlyň fosfor bombalary bilen ýakyldy, kül edildi. Liwanyň Tebigy heläkçilikler boýunça ylmy-barlag fondy tarapyndan 10-njy iýuldan bări 18 million metr²-digi çak edilýän we müñlerce daýhanyň ir-iýimişini satyp güzeranyny dolaýan miweli ağaçlary, dublar, senuberler we ekinleriň yerleşen meýdanlary ulanychdan çykdy. Köpüsi ýonekeý raýat bolan 580 adamýň ýany bilen 310 «hizbullahçy» militarist we ýolbaşçysy wepat boldy. Bütin bu zatlardan soňam Nasrallanyň ýeňiş gazanandygyny we gazanjakdygyny aýdýan boş wadalar doldurylan utançsyz sesi ýaňlandy.

Hasan Nasralla geçen çarşenbede sözlän sözünde başladyna inen betbagtçylygyň eýmençliginiň garşysynda umuman liwanlylart we aýratynam betbagtçylygyň getiren netijelerini kiparlatmak üçin ölümiiň we ebedilik ümsümlige geçişiň gowy taraplary barada wagyz etdi. Çünkü onuň başga aýdara zady ýokdy. «Hizbullahyň» edýän işlerine şübhelenýänler üçin Nasralla bizi Nebukadnezardan we Kirden Ierusalime girilişine çenli jöhitleriň taryhyna gaýybana syáhat etdirdi. Nasralla şeýle diýdi: «Allatagala jöhitleriň ýeňiljekdigine söz beripdir we muny Kurany-Kerimde Beýik Allatagalantň şu sözü bilen baglanychdyrypdyr: «Eger ýene öñki ýagdaýyňza gaýdyp gelseñiz, bizem (jezaýza) gaýdyp geleris». («Isra» süresiniň 8-nji aýaty). Nasralla hamana bu ýerdäki ýeňlişi amala aşyrmak üçin gaýdyp geljek zat «Hizbulah» boljakmyş ýaly gürrüň edýär.

Betbagtçylyga sezewar bolanlara täzeden abadanlaşdyrmagy we elden gideren zatlarynyň öwezini jomartlyk bilen dolmagy söz beren Nasralla Liwan döwletiniň öz gullukçylarynyň aýlyklaryny berip bilmejek agyr ýagdaýda durandygy hakykatyny görmezlige salýar. Nasralla döwlete geňeşmezden giren urşunyň öwezini dolmak üçin milliardlarça dollary nirden tapjakmyş? «Hizbulah» Liwany urşa iterýär. Yzyndanam döwlete gepleşik geçir, söwdalaş diýýär. Bu indi hiç kimsäniň ynanmaýan kelesaňlygynyň ýetjek derejesine ýeten sepgididir.

«Hizbulah» konfliktiniň sakasy meýilnamalaryny işläp düzüjiniň Eýran bolmagydyr. Eýran kiçi ýurduň zyýanyna bolsada, öz bähbitleri üçin utox gazanhak bolýar. Muny indi hiç bir ýagdaýda dogry hasaplap bolmaýar. Deňiz çäkleriniň

kesgitlenmegini babatynda Eýran Günorta Koreýa tarapyndan berilen 6 milliard dollara deň konfiskasiýa edilen eýran fondlarynyň üstündäki sanksiýanyň bölekleýin ýatyrylmagynyň deregne Liwandaky häkimiýet şahasyna muny kabul etmegi buýurdy. Bu ýagdaý deňizindäki baý tebigy gaz ýataklaryny elden gideren Liwanyň zyýanyna boldy. Nasrallanyň «Deňiz çäklerini kesgitleme gepleşikleri hökümet tarapyndan alnyp baryldy we prezident Mişel Awn gol çekdi» diýen sözüne akyly-huşy ýerinde bolan hiç kimem aldanmady. Eýran «Aksa tupanyndan» soň günorta frontyny oda tutmagy üçin «Hizbullahyň» öz çäklerindäki şahamcasyna görkezme berdi. Tähran ysraýyllylar adam pidalaryny we weýrançylygy näçe artdyrsa-da, munuň Eýran-ABŞ gepleşikleri üçin kozyr bolmagy kiçi ýurdy belanyň öňüne tutubam bolsa, utuklaryny artdyrmak üçin üstünden aşyp bolmajak düzgünleri goýdy.

Täze ýa-da täzelenen amerikan hökümetine we ABŞ-Eýran gepleşikleriniň gaýdyp getirilmegine garaşyp ýören Liwan agyr urgylary alýar. Tähran hökümeti «Hizbulldan» halky eldekileşdirmegini we bolýan zatlary kanunylaşdyrmagy talap edýär. Muny edende-de Nebukadnezart we Kiri ýatlatmaly bolsa ýatlabersin. Hatda ölümü mazamlaýam wagyzlary-da berse bolar. Indi ýakynlaşyp gelýän saýlawlaryň netijesiniň ertesi gününe gelip ýetendigimizi göz öňüne getireliň. «Hizbulldan» üçin näme üýtgär?

Dünýäniň elmydama durnuksyz sebiti bolan Ýakyn Gündogarda Jo Baýdeniň we Donald Trampyň arasyndaky tapawut penjiresi hasam gysby boljaga meñzeýär.

Trampyň sebite bolan garaýsy Ysraýyla güýcli goldawdan we Eýrana garşı çaknyşykçy pozisiýadan ybarat.

Trampdyr onuň kömékçisi J.D.Wans hem 7-nji oktyabrdaky «Hamas» hüjümlerinden bări Ysraýly goldaýan güýcli çykyşlary edýär. «Hamas» hüjümleriniň öz häkimiýet başynda bolanlygynda hijem bolmajakdygyny aýdýan Tramp «Ysraýly howpsuz sakladym... Muny başga hiç kimem edip bilmez» diýdi.

Elbetde, Eýran üns merkezinde bolmagynda galýar. Eýrana bolan duşmançylyk edil Ysraýyla berilýän goldaw ýaly Waşingtonda iki partiýaly mesele bolup garşymza dikilýär. Emma maglumatlar Trampyň ikinji häkimiýetiniň has berk pozisiýada durjakdygyny görkezýär.

Tramp häkimiýetiniň birinji möhletine Eýrany izolorlemäge gönükdirilen maksimum basyş kampaniýasy ornaşypdy. Has berk

sanksiýalary girizmäge berýän wadalary bilen ol bu kampaniýany ýene-de dowam etdirjege meñzeýär.

Birnäçe hünärmen ikinji Tramp hökümetiniň Ysraýylyň ýa-da ABŞ-nyň bähbitlerine Eýranyň wekilçilikli güýçleri tarapyndan hüjüm edilse, Eýrana harby taýdan jogap berme ähtumallygynyň has ýokarda boljakdygyna ynanýar.

Geçen aý reformistdigi aýdylýan Mesut Pezeşkiýan Eýrana prezident saýlandy. Maglumatlar Pezeşkiýanyň ýadro gepleşiklerini we Günbatar bilen gatnaşyklary gowulandyrmagça çagyryjakdygyny görkezýär. Emma hünärmenler aýratynam Trampyň ýeňiš gazanan ýagdaýynda oňyn öñegidisişlikleriň bolmagynyň onçakly mümkün däldigini aýdýar. Munuň doly tersine boljak ýagdaýlaram bolup biler. Her iki ýagdaýda-da töweregimize kim serederkä? Nasralla agaçdan düşermi?

Hüda HÜSEÝNI,

Liwanly žurnalist, syýasy analistik.

Penşenbe 25.07.2024 ý. Publisistika